

CVEČJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti

vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

VSEBINA 11. ZVEZKA.

Serce (Dalje)	321.
Podoba Bogu posvečene zlasti redovne osebe (Konec)	325.
Nekaj čertic sè slovenskega misijona na Nemškem (Dalje)	329.
Življenje sv. Frančiška, pisano od treh njegovih tovarišev.	
VIII. pogl. Kako je spremenil unanjo obleko	337.
IX. pogl. Kako je bil poklican brat Siljvester	340.
Spomini na moje romanje v Sv. Deželo. 3. V Kairi (Konec)	343.
Sv. Tomaž, Anton in Ludovik, japonski marterniki 1. Sv. Tomaž	347.
Pregled misijonov reda manjših bratov	349.
Drobtinice. Serce Marijino	351.
Priporočilo v molitev	352.
Zahvala za vslišano molitev	352.

V GORICI
Hilarijanska tiskarna
1903.

O učenju naše knjižne slovenščine v začetnih in višjih učiliščih.

(Dalje.)

Da je narodna izreka končnega in predsoglasniškega l v naši slovenščini edina prava, to je, mislim, že nekaj časa znanstveno popolnoma dognana resnica; vendar glejmo še enkrat, kaj imajo gospodje profesorji zoper moje dokaze. Vzemimo najprej dr. Plešiča spis „l“ v XXII. letniku „Popotnika“ št. 10, str. 300 in dalje.

Gospod doktor začinja z besedami: „P. Škrabec je naš jezikoslovni Rousseau, ki kliče neprestano: à la nature ter uvaja v salone vse sloje z ulice in iz gozda“. — Bodi mi dovoljeno nekoliko se nasmehnuti jezikoslovnemu Roussolu, seveda ne kakor bi hotel s tem zasmehovati g. doktorja. „Kann man denn nicht verschiedener Meinung sein ohne sich gegenseitig zu hassen und zu verachten?“ Rusko-nemški prirodoslovec Karl Ernst von Baer je tako rekel, kakor ravno berem, in tega se držim tudi jaz in se držimo lahko vsi; tako bi se morda celo sporazumeli ščasoma, ako vsi resnice in pravice iščemo. Torej nekoliko namuzniti se že smem jezikoslovnemu Roussolu, zlasti pa in še nekoliko širje tistim „salonom“, kamer vvaja ta mož svoje sloje. Verjemite mi, g. doktor, meni ni za salone, meni je za šole in za cerkve; te in njih potrebe poznam nekoliko, salonov pa nič. Meni se zdi, da slovenskih salonov celo sploh ni, in pred nekaj leti sem bral v nekem nemškem listu, da tudi nemških ni in da se Nemci motijo, če mislijo, da vejo, kaj je salon. Sicer pa se seveda s tem nočem vtikati v to nemško pravdo.

Pa morebiti je hotel g. doktor z besedo „salon“ označiti le knjižni jezik nasproti narečjem, ki bi mu bila „sloji z ulice in iz gozda“? Morebiti! vendar tudi v tem pomenu jaz ne morem priznati takemu očitanju nikake opravičenosti. Jaz ne vvajam iz narečji v knjižno slovenščino ničesar, kar ne bi bilo v nji davno pred meno.

G. doktor zaterjuje nadalje, da govori „književni jezik“ in da ga „razumeta oba, viničar v sredi svojih slovenskih gorih in tržaški okoličan“, torej moža, „ki se v svojem jeziku težko razumeta“ mej sabo. Dobro! ali jaz bi dejal, da bi razumela oba tudi mene, ker govorim tudi jaz književni jezik, če tudi nekoliko drugače ko g. doktor. Kako pa? Nekako tako pač, kakor vsaj na Kranjskem blizu vsi izobraženi Slovenci od časov Kopitarjevih in Prešernovih pa do današnjega dne. Jaz mislim namreč, da izobraženi Slovenci že pred sto leti niso govorili vsak v svojem domačem narečju, temuč, da je bil že tedaj nekak skupen občevalni jezik, v katerem se je zlasti tudi pridigalo. In brez vsega daljšega dokazovanja je gotovo, da se je v tem jeziku izrekoval končni l tako, kakor sporočata Kopitar in Vodnik in kakor ga izrekuje večina izobraženih Slovencev tudi še dandanašnji. Večina izobraženih Slovencev! Ali sem jaz slišal govoriti to večino? Nisem, pa mislim, da tudi drugi malo kedo, če sploh kedo. Slišal sem pa vendar, kakor sem puščavnik, iz raznih krajev izobražene može, preproste in plemenite, duhovnike in svetovnike, učitelje in profesorje, slovničarje in druge pisatelje, prozaike in poete, in do malega so govorili vsi, torej njih več ko

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XX. tečaj.

— ❁ V Gorici 1903 ❁ —

11. zvezek.

S e r c e.

P. V. K.

(Dalje).

Kako serce pa moramo imeti do bližnjega?

„Ljubi svojega bližnjega kaker sam sebe.“ Mat. 22, 39.
Tako nam zapoveduje Kristus.

Torej moramo tudi do bližnjega imeti serce sodnika?

Ne! Sami sebe moramo ljubiti sè srcem sodnika, ker je to za nas najbolj koristno, in se na ta način najbolje ljubimo, ako vedno skerbno pazimo sami nase; pri bližnjem je to drugače. Bog nas ni postavil za sodnike nad drugimi, naložil pa nam je dolžnost, jim pomagati in jih podpirati. Že v starem testamentu nas opominja: „Usmiljenje in resnica naj te ne zapustite; na vrat si ji obesi in na table svojega serca ji zapiši.“ Preg. 3, 3.

Ljubezen do bližnjega mora biti tako velika kaker do nas, ali dolžnosti, ki nam jih nalaga, so druge.

Kake torej?

Ljubezen slikajo kaj pogosto v podobi matere, obdane od otrok, ki se oklepajo njenega krila; najmlajše dete pa se spenja po njenih persih. Mati se ozira vsa srečna in polna ljubezni na svojo družinico. Kaj lepa podoba ljubezni do

bližnjega! In res! Saj beremo v svetem pismu: „Kaker ljubi mati svojega edinega sinu, tako sem jaz tebe ljubil.“ II. Kr. 1, 26. Tako je klical David, ko je žaloval za svojim prijatelom Jonatanom. Res, da se ne zahteva od nas, da bi ljubili vsakega brez izjeme tako zelo, „kaker ljubi mati svojega edinega sinu,“ kaker je ljubil David Jonatana, ne, to se ne zahteva, ali ljubiti moramo vse.

Mati, ki ima več otrok, gotovo vse ljubi, ali kedo ji bo zameril, da njeno serce najbolj visi na najmlajšem, ki je komaj zagledal luč sveta, ki živi le od nje in njene ljubezni. Kedo ji bo to zameril? Saj ljubi vse, saj je vsim mati.

Bodimo tudi mi v ljubezni kaker mati! Ljubimo bližnjega tako, kaker ljubi mati svoje otroke! Ako tudi naša ljubezen ne more biti do vseh enaka, ali objemati mora vse, za vse moramo imeti ljubeče serce materino. In kaker mati kaže svojo ljubezen v djanji, tako storimo tudi mi!

Kako pa kaže dobra mati ljubezen do svojih otrok?

Kaže jo sè svojo veliko skerbjo za družinico. Pripravlja ji dušne in telesne hrane.

Tudi naš bližnji dostikrat potrebuje obojega. Zato nas opominja sv. pismo: „In vbogemu podaj roko.“ Sir. 7, 36. „Ne puščaj jokajočih brez tolažbe in sè žalostnimi žaluj.“ Sir. 7, 38.

Gorje torej tistim bogatinom, ki zapirajo vrata vbozim; gorje jim, ako bodo na sodnji dan osramoč eniod vbogih, ketere so v življenju prezirali; gorje jim, ako bodo morali slišati ostre besede Kristusove: „Poberite se spred mene, prekleti! v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angeljem. Zakaj lačen sem bil, in mi niste dali jesti; žejen sem bil, in mi niste dali piti; ptuj sem bil, in me niste pod streho vzeli; nag sem bil, in me niste oblekli; bolan in v ječi, in me niste obiskali.“ Mat. 25, 41—43.

Pokažimo torej našemu bližnjemu vselej, kedar je v potrebi, da bije v nas zanj materino serce! Ako mu moremo pomagati, pomagajmo, ako ne, imejmo zanj vsaj prijazno besedo, ki mu bo gotovo dobro dela. Saj beremo v bukvah Pregovorov: „Žalost v sercu človeka tare; dobra beseda pa ga razveseljuje.“ 12, 25.

Kaj pa, ako je naš bližnji v dušni potrebi, v nevarnosti grešiti, ali celo pogubiti se?

Tedaj storimo po besedah sv. Pavla, ki piše: „Bratje! ako je kedo od kakega greha prenačljen, takega vi, ki ste duhovni [bolj popolni v duhovnem življenju], podučite v duhu krotkosti.“ Gal. 6, 1.

Gotovo je, da je večkrat, da včasih celo ostra dolžnost, posvariti bližnjega, odpreti mu oči, da spozna v kaki nevarnosti je. «Ako pa greši zoper tebe tvoj brat, pojdi in ga posvari.» Mat. 18, 15.

Ne bo menda odveč, ako povemo pri ti priložnosti, kedaj bi vtegnila ta dolžnost tako stroga biti, da bi se lahko celo smertno pregrešili, ako bi ne opomnili bližnjega. Zahteva se pet reči:

1. ako je naš bližnji v smertnem grehu, ali pa v veliki nevarnosti pasti v tak greh;
2. ako ni upanja, da se bo sam od sebe poboljšal;
3. ako moremo pričakovati, da bo naš opomin kaj koristil, zakaj dostikrat bi vtegnil le škoditi;
4. ako ni družega, ki bi bil ravno tako sposoben opominjati kakor mi ali pa še bolj;
5. ako si radi tega, ker bližnjega svarimo, ne nakoplujemo prevelikih sitnosti ali preobčutne škode.

Tu imate torej petero pogojev, ki ne posamezni, ampak vsi skupaj, nalagajo strogo dolžnost. Zato nas redko veže ta zapoved pod smertnim grehom. Seveda lažje smertno greše stariši in sploh predstojniki, ker imajo v tem oziru posebne dolžnosti.

Bolj pogosto pa smo navezani na to zapoved pod malim grehom. Ali tudi tukaj ne smemo iti predaleč! In vender pobožne osebe zajdejo prav pogosto ravno tukaj.

Nikoli nikar ne pozabimo, dragi braveci, da pred vsim moramo moliti za našega bližnjega. „Molite eden za družega, da bote ohranjeni.“ Jak. 5, 16.

Dalje mu moramo dajati dober zgled. „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in častili vašega Očeta, ki je v nebesih.“ Mat. 5, 16. „Ena unča dobrega zgleda je več vredna ko sto funtov besed“, zaterjuje sv. Frančišek Saleški.

O pravem času recimo pa tudi dobro, prijazno besedo!

To pa naj se nikar ne godi prepogosto! Ako ima naš bližnji pogreške, zakaj bi se temu čudili; ali mar ni človek, ali jih mi nimamo? Začnimo rajši pri sebi! S tem bomo koristili sebi in druge bomo z dobrim zgledom spodbujali h čednosti. To bo stokrat boljše kaker toliko in toliko besedi, ki pač ne morejo koristiti, ako pridejo iz ust takega, ki venomer godernja. Saj celo stariši, predstojniki, ki vedno in vedno opominjajo, zgube vso veljavo in ljubezen še prej.

Pomislimo tudi tole: dostikrat drugi kaj store, kar se nam zdi slabo, v resnici pa je dobro in Bogu prav prijetno. Pomisli, červ zemlje, ki grajaš, kar Gospod ljubi!

Tudi je mnogo odvisno od naše dobre ali pa slabe volje. O kedar smo slabe volje, takrat nam drugi nič prav ne store, in se jezimo tudi nad tem, kar bi sicer hvalili.

Tako, predragi, tako ne svari ljubezen, tako ne svari materino serce! Prej moramo prav iz serca ljubiti, potem šele sinemo svariti. Ako bomo res odkrito-serčno ljubili, potem se bomo držali tudi prave mere v svarjenji, kar bo, ne v nadlego, temuč v korist bližnjemu.

Tako, dragi bravci, pomagajmo bližnjemu v dušnih in telesnih potrebah! Tako kažimo naše dobro, materino serce, ljubezni polno. Tako so ljubili svetniki.

Le poslušajte, kako pravi sv. Frančišek Saleški: „O kedaj bo zasvetil dan, ko bomo vsi polni ljubezni in nežnosti do svojega bližnjega!“ In ravno ta svetnik je priznal, kljub veliki ponižnosti, svojemu zaupnemu prijatelju: „Ne verjamem, da bi na svetu ljubila kaka duša serčniše, nežniše in iskreniše kaker ljubim jaz.“ Grešnike je tako ljubil, da je rekel: „Jaz ljubim hudobne ljudi, in samo Bog jih še bolj ljubi kaker jaz.“

Poslušajte, kako piše sv. Janez Krizostom o sv. Pavlu: „O, kako rad bi videl serce Pavlovo, tisto prostorno serce, ki je obsegalo cela mesta, provincije, kraljestva; tisto čudovito serce, vzvišeno kaker nebo, veliko kaker svet, bolj svitlo ko sonce, bolj žareče ko ogenj, bolj vterjeno ko dijament; zares, serce Pavlovo je bilo serce Kristusa samega.“

In serce Kristusovo?

„Veči ljubezni od te nima nihče, da kedo svoje

življenje da za svoje prijatele.“ Jan. 15, 13. Tako je rekel Kristus in tako je tudi storil.

Kaj pravite, prijatelji, h takim zgledom?

Premišlujte jih! Posnemajte jih! Skerbite, da bo vsak izmeji vas lahko rekel z besedami modrega Siraha: „Jaz sem mati lepe ljubezni“. 24, 24.

(Konec prih.)

Podoba Bogu posvečene zlasti redovne osebe.

P. A. M.

(Konec.)

Peta stopnja je, da nobene reči ne preziraš. Ponižni duši je dopadljivo tudi najbolj zaničljivo opravilo, najbolj sitna služba, največa težava. Pokorščina stori vse to v njenih očeh sveto in plemenito. Vse, kar stori za Boga in z lastnim zatajevanjem, ima zasluženje za nebesa. Vesela je, ako terpi pomanjkanje na hrani, obleki in stanovanju.

Ako je storila vse, kar ji nalaga pokorščina ali ljubezen, ne dopade sama sebi in ne išče hvale, ker spolnjuje nauk Kristusa: „Ako ste vse storili, kar vam je vказano, recite: nevredni hlapci smo, storili smo le, kar smo bili storiti dolžni.“ Luk. 7, 10.

Iz ponižnosti izvira gorečnost in natančnost v spolnjevanju dolžnosti.

Šesta stopnja je, da se čez druge ne povzdiguješ.

Prevzeten človek se vedno z drugimi primerja in si vedno večje zasluge pripisuje; hitro najde napake pri drugih, za svoje je pa slep; kar nad drugimi graja, to nad seboj lahko terpi. To ga dela nemirnega, sumljivega, radovednega, vedno nezadovoljnega. Ponižen človek pa vidi le svoje lastne napake; ako kaj napačnega na svojem bližnjem zapazi, ga zagovarja in brani. Terdo in ostro ravna sè seboj; njegovo vodilo je: „Odpuščajte, da vam bo odpuščeno“.

Tako se daje ponižnost vladati ljubezni.

Sedma stopnja je: Varuj se posebnosti.

Zakaj bi ne delala tako, kot drugi, ako le prav delajo? Znamenje nečimernosti je, storiti vse po svoje. Zato je rekel naš božji učenik: „Glejte, da svojih dobrih del ne boste delali pred

ljudmi, da bi vas videli; tisti, ki tako delajo, so prejeli svoje plačilo. Tudi naš Zveličar se je ravnal po šegah in navadah svojega ljudstva. On je ljudem enak postal v vseh rečeh, razun greha, pravi sv. apostelj Pavel. Ponižna redovna oseba stori vse tako, kaker ji vелеva sv. vodilò, zgled in zapovedi predstojnikov; vedno jih rada popraša za svet in se ravnà po njih nauku. Ponižnost jo obvaruje svojeglavnosti.

Osma stopnja je, da prostovoljno rada molčiš. Ljudje bi manj govorili, ke bi sè svojim govorjenjem ne iskali naklonjenosti, ali ne hoteli razodevati svoje spretnosti, modrosti ali druge dobre lastnosti, ali ke bi ne iskali priznanja. Ke bi za gotovo vedeli, da si bomo sè svojim govorjenjem le grajo in zaničevanje nakopali, ne mikalo bi nas govoriti.

Zato nas uči modri, da ni mogoče mnogo govoriti in ne grešiti.

Ponižnost je torej varna bramba jezika.

Deveta stopnja je: Ne ponižuj nikoger.

Ako se kedo s kom šali, pa ga pri tem ponižuje, ali ako rabi nevljudne in pikre izraze, se to zgodi le zarad tega, ker se hoče sam povzdigovati, drugemu pa veljavo zmanjšati. Od tod izvira prepirljivost, prevzetnost v besedah, obrazu in obnašanju, in nagnjenje vse grajati.

Te napake so nam jako zoperne na drugih, sami pa se nič ne potrudimo, da bi se jim vbrani. Globoko moramo biti ponižni, da bomo v svojem obnašanju krotki in prijazni.

Deseta stopnja je, da nad seboj čuješ, posebno pri razvedrilih.

Lahkomišljenost, nepazljivost, prevelika veselost izvira navadno iz skrite prevzetnosti. Paziti moraš, da ne boš o sebi govorila, da bi le tvoja veljala, da bi vse le na te gledalo. Ponižna redovna oseba ne bo hvalila svojih lastnosti, ne, kaj je rekla ali storila, ne svojega sorodstva, njega veljave in časti, tudi ne bo govorila o tem, kaj bi vse lahko mej svetom imela. To je vse nečimernost, kateri se je odpovedala.

V družbi Jezusu posvečenih nevest se ne bi smela slišati radovedna in neprevidna vprašanja, razžaljive besede, prepiri, očitanja, tožbe in godernjanje. Sv. apostelj Pavel je vernikom priporočil, naj se mej seboj ljubijo in spoštujejo. Ta dolžnost veže toliko bolj Bogu posvečene osebe.

Ako se ima kaka redovna oseba kaj pritožiti, ako ji

prizadeva kedo v samostanu nezadovoljnost, naj to brez pretiranja in samoljubja naznani svojim predstojnikom. Prava ponižnost stori redovno osebo prizanesljivo, molčečo, vsmiljeno in boječo. To je glavno pravilo modrosti.

Enajsta stopnja je: Ne zaupaj sama v sebe.

Prevzetna prederznost, katero Bog večkrat ostro kaznuje, je' ako visoko ceniš svoje moči ter se nevarnosti in skušnjavam izpostavljaš, ker si jih vže večkrat premagala, ako se zanašaš na svoja dobra dela, na svoje čednosti in napredek v popolnosti. Največe čuječnosti in previdnosti je pa treba, da se ohrani sv. čistost neomadežana.

Redovna oseba mora vedno misliti, kako slaba je in da lahko pade v velike pregrehe. Sveti očetje uče, da Bog prevzetne poniža s tem, da jim odtegne svoje milosti tako, da jih pusti pasti v najbolj sramotne grehe in da se morajo device bolj bati napuha kot drugi ljudje.

Boječa ponižnost je najboljša varihinja čistosti.

Dvanajsta stopnja je vedna skerb za pošteno, sramežljivo obnašanje. Nevesta Kristusova ne sme pozabiti skerbeti za svoje zunanje obnašanje in čuti nad svojimi počutki. Na njej se mora kazati, da je redovna, Bogu posvečena oseba. V koru, v delavnici, v obednici, na vertu, povsod se mora videti, da skerbi za čednost in popolnost. Spominja se naj, da jo povsod gleda Bog in njegovi angelji; da je Jezus Kristus goreč ženin, ki močno skerbi za čast in čistost svojih nevest.

Bati se mora redovna oseba osode nespametnih devic, ketere je ženin zapodil, ker niso bile čuječe in niso skerbele za olje v svetilnicah. Nikedar ne more biti dosti skerbna, da ženitvanjsko obleko neomadežano ohrani, brez ketere ne bo pripuščena na ženitnino Jagnjeta, temuč veržena v večno temo. Ponižnost jo mora priganjati k čuječnosti in sramežljivosti.

Molitev za čednost ponižnosti.

O Jezus! občudovanja vredna je tvoja ponižnost; silno, do vničenja si se ponižal in ti hočeš, da se tvoji učenci od tebe uče ponižnosti. Zavezala sem se, vaditi se v tej čednosti, zavezala vže pri sv. kerstu, še bolj pa ko sem stopila v redovni stan, stan ponižnosti.

O moj Bog! srečna sem, da sem se odpovedela ničemernostim sveta; podpiraj me, da bom v sercu ponižna.

O Devica! tvoja ponižnost je Bogu tolikanj dopadla, da te je izvolil za mater svojemu sinu, sprosi mi veliko ljubezen do ponižnosti. Amen.

Sklep.

Pobožna duša! To je prava redovna oseba, to je njena podoba. Glej! Takošna bi morala biti. Ali se spoznaš v tej podobi? Ne vprašam te tega, da bi te ponižal, temuč za to, da zahvališ Boga, ako si se mu v resnici popolnoma darovala in se vadila v čednostih, v katerih se moraš vaditi.

Pa zdi se mi, da te slišim zdihovati: „Oh, kako daleč sem še od popolnosti svojega stanu! Redovna oseba sem le po imenu“. Ljuba duša, ke bi tudi bilo tako, ponižaj se pred Gospodom in ne zgubi serčnosti.

Ti čutiš potrebo in tudi želiš drugačna postati. Kaj moraš storiti? Po zasluženju Jezusa Kristusa moli neprenehoma za milost sv. Duha; ž njegovo pomočjo lahko postaneš to, kar še nisi. Ker pa nebeška mati Marija posreduje pri svojem sinu, prosi jo njene priprošnje, saj te ona serčno ljubi.

Milost naj bo vir vseh tvojih opravil, sveta volja božja tvoj predmet, ljubezen tvoj nagib, čast božja tvoj cilj, Jezus Kristus tvoj zgled, keterega moraš v pokori in kesanju posnemati in ž njim vedno združena biti.

Ako hočeš popolna redovna oseba biti, preišljuj visokost svojega poklica in neprecenljivo vrednost redovnega stanu:

1. V redovnem stanu živiš čistejše, po spolnjevanju obljub sv. čistosti, pokorščine in vboštva.
2. Padeš bolj redko, ker nisi izpostavljena tolikim nevarnostim in grešnim priložnostim, kakeršne so mej svetom.
3. Vstaneš bolj hitro, ker imaš obilo pripomočkov.
4. Hodiš bolj varno, ker bolje poznaš hudobijo greha.
5. Živiš bolj mirno, ker najdeš sladkost v čednostih in svoji vesti.
6. Si bolj zbrana, ker nimaš toliko vzrokov raztresenosti in te podpirajo veče milosti.
7. Bolj lahko se opereš svojih pregeh, ker jih bolj spoznaš in pogosto svete zakramente prejemaš.
8. V redovnem stanu boš tudi bolj srečno vmerla, ker si v njem bolj kerščansko živela, Boga bolj spoznala, manj navezana bila na zemljo in bolj goreče hrepenela po nebesih.

9. V večnosti boš bolj poplačana, ker si bolj popolnoma za Jezusom hodila, meso, svet in hudobnega duha premagala. Nevesta Kristusova, ali ne boš vedno klicala sè sv. Bernardom: „O moja ljuba samota! o moja edina blaženost!“

Nekaj čertic sè slovenskega misijona na Nemškem.

(Dalje).

P. S. Z.

Na Stražišču (Wartburgi), kamer sem tolikanj želel priti, nisem našel, kar sem iskal. Serce se ni zadovoljilo. Precej takrat sem sklenil, da bom drugikrat, če pojdem še kedaj na Nemško, obiskal grob sv. Elizabete v Mariboru. Želja se je prej izpolnila, kaker sem se nadejal. Čez dobre tri mesece na to sem bil že tretjič na potu v Vestfalijo, sedaj z ljubeznjivim tovarišem p. Matevžem iz Kamnika. Odšla sva v drugi polovici aprilja iz Ljubljane proti Beljaku v Inomost, Monakovo, skozi Augsburg v Würzburg, odtod v Frankobrod od Menu, 28. aprilja sva bila v Mariboru. Vsagdo izmej dragih bravcev že iz te poti lahko spozna, da ne mislim na naš Maribor na Štajarskem, ampak na drugi Maribor daleč na Nemškem, na reki Lan (Lahn), nekako v sredi mej mestoma Ajzenahom in Kolinom (Coeln). Tudi tu, kaker v Ajzenahu, ni nobenega Slovenca. Bila je ta pot nekako romanje na grob sv. Elizabete.

Maribor je prijazno, še precej veliko, pa ne tako moderno mesto ko Ajzenah. Najimenitniše, kar ima, je cerkev sv. Elizabete, katero slavi stavbinska umetnost ko drugo najstarejšo in eno najlepših in najpopolnših gotiških cerkva na svetu. Ni čuda torej, da me je vleklo tja že to imenitno zidanje; še bolj ko to, me je pa vabila v Maribor sv. Elizabeta, ki je po pregnanstvu sè Stražišča živela, vmerla in bila tudi pokopana tukaj. Zdelo se mi je, da sem na Stražišču od sv. Elizabete premalo videl, ker so protestanti sè svojim hvaljenim Lutrom preveč potamnili njen spomin, pa vbožec nisem vedel, da so še celo mertvo prav od tod pregnali in oskrunili njen grob. Toda o tem drugikrat.

Mesto Maribor leži, kaker Ajzenah, v diaspori. Razložek je bil za naju le ta, da sva tu lahko mirno in brez izzivanja hodila

po ulicah. Radovedni ljudje, so sicer pridno ogledovali najine meniške halje, pa hudega ni bilo ničesar. Skorej gotovo so jutranje ure bolj za take obiske ko popoldanske. Če bi bila tu popoldne, kaker sva bila s p. Klemenom v Ajzenahu, bi bil najun obisk morebiti tudi Mariborčanom v veselje, nama v posmeh. Ko sva ogledovala cerkev od zunaj, ozerla se je neka mimo gredoča gospa, ki naju je že na potu proti cerkvi natančno opazovala od vseh strani, če se prav spominjam, ne menj ko petkrat, tako, da naju je slednjič že smeh posilil; druge so bile malo bolj previdne, če tudi bi si v društvu radovednih mogle pridobiti križce in svetinje za zasluge; neketere, toda redke, so bile pa toliko modre, da so jih v radovednosti prekosili še celo gospodje in gospodiči. Toda, kaker sem rekel, sitnosti nama ni delal nihče, le na cerkvenika sva morala dolgo čakati, kar je bilo za naju, ki sva morala čez dve uri zopet odriniti dalje, zelo neprijetno.

Velika in visoka cerkev sv. Elizabete se vidi že od daleč. Zato ni bilo treba dolgo popraševati po nji. Šla sva s kolodvora po ravni cesti v mesto, potem sva zavila na levo, v kaki četrti ure sva bila pri cerkvi. Do sedaj sva še vedno mislila, da je cerkev katoliška in ko zagledava Marijin kip na stebru pri velikih vratih, sva bila v tej napačni misli se bolj poterjena. Poskušava odpreti vélika vrata, pa so zaklenjena. Toda v večih mestih so pri vélikih cerkvah glavna vrata delavne dni navadno zaperta, tako je v Kolinu, Monakovem, na Dunaju in drugod; v cerkev se more le skozi stranski vhod. Šla sva tudi tu k stranskim vratom, na desno, na levo, k žagradu, obšla vse na okrog, pa ni najti odpertega vhoda. Še le sedaj sva prišla na misel, da bi cerkev vender le vtegnila biti v rokah protestantov, kar sva na tihem sumničila že poprej, pa si nisva upala izraziti, da nama ne vpade pogum. Dozdevalo se nama je, da je morebiti katoliška, ker se ne strinja z naukom protestantov, da bi hranili ostanke svetnikov, še manj pa, da bi jih častili. V cerkvi še le sva videla, da tudi ostankov sv. Elizabete niso častili in jih tudi sedaj ne časte, ker sploh ne vedo, kje so. Cerkev je zaperta, kaj storiti? Skorej gotovo jo imajo protestanti v oblasti, drugače bi bila ob deveti uri dopoldne pač odperta, vsaj stranska vrata. In če je protestantovska, ali naju bodo pustili notri? S takimi pomisleki se pomikava proti cesti, da bi koga vprašala po cerkveniku; zastonj vender ne bova delala tega pota in ovinka. K sreči zagledava tam pri cerkveni ograji ob cesti na kolu nabito desko z napisom,

naj se, kedor želi videti cerkev od znotraj, oglasi pri cerkveniku stanujočem v tej in tej hiši. Šla sva tja malo čez cesto v neko stransko ulico v majhino, starinsko hišo, ki ni imela ničesar mestnega na sebi, še manj pa v sebi.

Žena, ki je imela srednjo dobo življenja že za seboj, se prikaže v zamazani obleki iz neke čumnate in pove, da cerkvenika ni doma, pa naj le malo počakava pri cerkvi, da bo ona takoj prišla, samo da obleče boljše krilo. Šla sva k cerkvi nazaj in ker sva imela ravno pripraven čas, keterega gubiti nisva smela, če sva hotela dalje, sva ogledala najprej cerkev od zunaj.

Ker je pa cerkev, kaker sem že omenil, zidana v gotiškem slogu in morebiti kateremu izmej bravcev ni dovolj jasno, kaj je slog in kaj gotiški slog, je treba tu o tem nekaj vplesti.

Misli si, dragi bravec, dolgo pa nizko hišo z visokimi, ozkimi vrati. Dolgi zid ima malo oken, pa še od teh stoji eno višje, drugo nižje, prvo je okroglo, drugo podolgasto, tretje zgoraj špičasto, četrto zaokroženo, peto je zidano v pošev itd. Kaj boš rekel o takem zidanju? Pomajal boš z glavo in si mislil: Zidar, ki je zidal to hišo, je delal brez misli. — Predstavlja si pa sedaj tako brez misli zidano cerkev. Cerkev si misli zelo visoko in veliko, zvonik pa majhen in nizek; ta velika cerkev naj ima zelo majhina okna, glavna vrata nizka in ozka, stranska pa zelo visoka. Oboki in loki so različni; v glavni ladiji je zidano vse v špico, okna so pa zaokrožena; pri glavnem aljarju je strop raven, okna okrogla. Ena stena je bela, druga rumena, tretja erdečkasta, četrta erjava. Prižnica je v kotu stranske kapelice, da se komaj zapazi, spovednice namestu obhajilne mize, ta pa na strani aljarja. Tako si misli še nadalje, karkoli ti drago, vse brez reda, brez mere, celo babilonsko zmešnjavo. Z nevoljo bi se žalosten obernal od take cerkve, obsojal bi mojstra in tistega, ki bi kaj tacega zidati dal ter bi rekel: Ta cerkev je napravljena brez misli, to zidanje se v celoti ne zлага, posamezni deli drug drugemu nasprotujejo. Če pa vidiš nasprotno cerkev, kjer se vse vjema in zлага, potem pa praviš: Ta cerkev je zidana s premislekom. Drugi, ki se razumejo na umetnost, bi pa isto malo bolj učeno povedali z besedami: Ta cerkev je zidana v slogu. Sedaj pa že bolj lahko razumete, ako naravnost povem, kaj se pravi zidati v slogu. Zidati v slogu se pravi: Vse dele tako sestaviti in jih tako v celoto združiti, da se iz njih vidi glavna ali vodilna

misel, ali male drugače: Vodilno misel natančno izpeljati v vseh delih in v celoti.¹⁾

Cerkvena umetnost pa razločuje pet načinov zidanja, v katerih se ta vodilna misel lepo izpelje. Mi razločujemo torej pet slogov: stari kerščanski, bizantinski, romanski, gotiški slog in renesans (renaissance). O vsakem izmej teh bi se dalo mnogo povedati, saj so o njih napisane cele knjige, toda naš namen nam ne dovoli v posameznosti spuščati se. Zavo!jo jasnosti omenimo le v glavnih potezah poglobitna znamenja romanskega in gotiškega sloga, ki sta najimenitniša in pri nas najbolj v navadi, četudi redko v čisti obliki.

Romanski slog se imenuje tudi okrogli slog, ali slog okroglega loka (Rundbogenstil), gotiški pa špičasti slog ali slog špičastega loka (Spitzbogenstil). V teh dveh besedah okrogli in špičasti slog je izraženo poglobitno znamenje, po katerem se ta dva sloga razločujeta. Romanski slog ljubi povsod okrogle oblike, v gotiškem prevladuje vedno špica. Seveda ima tudi romanski slog v zadnji svoji dobi (1180—1250) tu in tam že špičaste loke, največ na obokih, pa ta slog ni več čisti romanski in se zato tudi imenuje pozno romanski špičasti, ali prehodni slog, ker že prehaja v gotiko. Če pogledamo romansko cerkev vidimo povsod: na stropu, verh oken, vrat, na aljtarjih oblike napetega loka, pri gotiškem je pa vse to napravljeno v špico in poleg tega vidimo pri tem slogu na obokih rebra, ki deržijo strop in zato tu li ne potrebuje ta način zidanja tako tako močnih sten; vse se zdi bolj lahko in je bolj lahko tudi v resnici.

Okna so vsaj pri večih cerkvah razdeljena v več delov, lepo okrašena in navadno zelo visoka, zgoraj špičasta, mej tem ko so pri romanskem slogu zaokrožena. Zdi se, da nam romanska cerkev hoče že tu na zemlji kazati božjo mogočnost in svetost, kaker bi nam klicala: „Čudoviten je Bog v svojih svetiščih“ (Mirabilis Deus in sanctis suis), gotiška pa nas vleče po svoji lahkoti v zidanju in špičastih oblikah navzgor, izrazujoč prav tistega duha sv. kerščanske vere ki ga izraža mašnik z besedami: „Sursum corda“ — „kvišku serca!“

Če bi hoteli natančno zarisati vsa znamenja romanskega in gotiškega sloga, treba bi bilo popisati posamezne dele enega in drugega, omeniti tudi tri glavne dobe vsacega, a bi predaleč

¹⁾ Prim. Sacken: Baustile, 14 Aufl. p. 4.

zašli od svojega namena. Sploh se mi pa zdi, da je suho popisovanje slogov brez koristi, ako se ne razjasni stvar tudi s podobami ali vsaj primeri. S podobami je težava in mnogo stanejo, primerov imamo pa malo, na ketere bi se mogli sklicevati in stvar dalje pojasnjevati. Pa kljub temu je vsaj nekaj znanja o raznih slogih treba, da ve človek kako cerkev prav ceniti; še le potem jo, koliker toliko, spozna. Lepa romanska cerkev je frančiškanska cerkev v Mariboru na Štajerskem; gotiška je cerkev pres. Serca Jezusovega v Ljubljani. Lepi ste obedve, pa se vender zelo razločujete, ker ste zidani vsaka v drugem slogu.

Zdaj pa pojdimo po teh opazkah, ki naj služijo v pojasnilo nadaljnega popisovanja cerkve sv. Elizabete, nazaj na Nemško v tamkajšni Maribor.

Zgodovina pripoveduje, da je cerkev sv. Elizabete v Mariboru, za cerkvijo naše ljube Gospe v Trieru, najstarejša gotiška cerkev. Sv. Elizabeta je prišla v to mesto koncem pomladi ali v začetku poletja l. 1228. Tu je živela še tri leta in nekaj mesecev v mali hišici, napravljeni iz lesa in ilovice, in tu je dala postaviti bolnišnico sv. Frančiška z majhino kapelico, v katero so jo po njeni smerti pokopali. Vmerla je 19. novembra leta 1231. L. 1233. je deželni grof Konrad v sporazumljenju z bratom Henrikom Raspe poklical v Maribor viteze nemškega reda in jim z dovoljenjem papeža Gregorija IX. izročil bolnišnico in kapelico ter ž njo tudi ostanke Elizabetine, ki je bila 26. maja l. 1235, torej čez tri leta in pol po smerti, za svetnico razglašena. Ker je pa bila mala kapelica sv. Frančiška za ogromno število romarjev, ki so dan na dan prihajali na njen grob, premajhina, zato je nemški viteški red resno mislil, da postavi novo cerkev in ostanke svetnice tja prenese. Dan pred velikim šmarnom istega leta so položili vogelni kamen in takoj začeli s zidanjem kora t. j. s prostorom okoli velikega aljarja do ladije. Zidali so jo celih 48 let; zvonika so pa dodelali še le v drugi polovici 14tega stoletja, tedaj okoli sto let po posvečenju cerkve. Mariskedo si misli: To zidanje je pa počasi napredovalo. Res je, počasi je šlo, a to kar so postavili je terdno in ob enem lepo. Šest sto let že stoji ta veličanstvena cerkev, pa ji niso mogle škodovati vremenske nezgode, niti so jo razrušili burni viharji divjih vojska in groznih verskih prepиров.)

1) Večo ali manjšo počasnost v napredovanju zidanja moremo

Sedaj, ko nam je znana nekoliko zgodovina te cerkve in nam je več ali manj tudi jasno, kakšne so gotiške cerkve, tako, da jih vsaj razločevati moremo od družih, si morete koliker toliko predstavljati, kakšna mora biti cerkev sv. Elizabete v Mariboru. Zidana je v gotiškem slogu t. j. vse gre v špico. Špičasta sta zvonika, v špico so zidani oboki in loki, vsi okraski, posamezni deli za se posebej in v celoti. Dolga je 63 metrov, široka 19 in 19 metrov visoka.¹⁾ Zidana je v obliki križa vsa iz rezanega kamna, na katerem se vidi že po temni barvi, da mora biti zidanje staro, zato pa je tolikanj častitljiviše. Glavni vhod ima na vzhodni strani mej zyonikoma. Okoli in okoli je ograjen, precej obširen prostor, s travo poraščen in nizkim germovjem nasajen. Vsaki zvonik meri 75 metrov. Spodaj sta do velikih, zelo visokih lin, štirivoglata; na vsakem voglu stoji na verhu mali stolpič; nad linami pa prehajata v osmerokot z različnimi okraski, na to sledi visoka streha z bakrom krita, ki se zožuje v špico. Prav na verhu nje je na mali krogli, kaker na vozlu mala zastava v podobi viteza nemškega reda in zvezde. Zelenkasta barva na bakreni strehi dela ta velikana prav častitljiva. V vsakem teh zvonikov visijo po trije zvonovi; videl jih nisem, zato tudi ne vem kako veliki in težki so. Bral sem pa v neki knjižici²⁾, da ima veliki zvon latinski napis, ki se glasi slovensko: „Škodljive toče naj ne bo, kamerkoli seže moj glas.“³⁾

opaziti pri vseh imenitnijih cerkvah. Kolinska stolnica (Kölner Dom), ki velja za najpopolnjšo gotiško cerkev, je bila dozidana še le v novejšem času, začeli so pa sè zidanjem že pred več ko 650 leti (1248). — Cerkev sv. Štefana na Dunaju, ketere dozidani južni zvonik je dosegel verhunc gotiških zvonikov, so začeli zidati v 14. stoletju, ladjo so zgradili še le v naslednjem stoletju in zvonik na severni strani še sedaj ni gotov. — V Lincu so začeli, če se prav spominjam, leta 1873 zidati novo lepo stolnico, pa se vidi sedaj le prostor okoli velikega aljarja in zvonik; na prostoru za ladije raste še trava.

¹⁾ Če primerjamo to cerkev s katero drugo bolj znano, si lahko predstavljamo, kako velika mora biti. Cerkev na Sv. Gori pri Gorici meri 53 metrov v dolžini, 19 metrov v širokosti. Razvidno je torej, da je cerkev sv. Elizabete v Mariboru tako široka ko svetogorska, pa za 10 metrov še daljša. Če prištejemo h temu še prostor na koncih poprečne ladije dobimo precej več prostora v ti, kaker ga ima svetogorska.

²⁾ Die Kirche der hl. Elisabeth in Marburg von Dr. Bücking. 3. Auflage.

³⁾ «Grando nocens absit, ubieunque sonus meus assit.»

Naj tukaj nekaj pripomnim. Zvonovi so gotovo še iz onih časov, ko je bila cerkev še katoliška. Napis priča to, pa tudi molčečnost ravnokar omenjene knjižice, ki vestno in natančno omenja vse, kar so protestanti za cerkev storili, molči pa o tem, kar bi bilo katoličanom v čast. Žal mi je, da ne vem za letnico zvonov; ali kaker sem omenil, se sme sklepati, da so iz katoliških časov. Napis pa priča, da so proti toči zvonili ne samo pri nas, ampak že v onih časih tudi v daljnem Mariboru. Ko sem še ko dijak hodil na gimnazijo, obsodil je profesor to navado za prazno vražo. Takega mnenja so bili mnogi in so še, kaker so še pred malo leti tudi streljanje proti toči imeli le za prazno vražo. Ne tajim, da je bilo mnogo prazne vere posebno pri streljanju, saj je marisketeri priprost mož mislil, da strelja copernice v oblakih in mnogo cerkvenikov je zvonilo ne samo, da bi vabili ljudi k molitvi, ampak tudi zato, da bi pregnali copernice.

Prav je, da se vraže obsojajo in zatirajo, a za vražo razglasiti stvar, katero ne vemo razjasniti, je nespametno, zraven pa še hodobija, če kedo tako navado razglasi za vražo zato, ker se ljudje poslužujejo cerkvenega blagoslova. Proti streljanju sedaj že menda nobeden pameten človek ni več, saj se strelja proti toči v naših dneh bolj, ko kedaj poprej in že na javne stroške. Strel namreč pretrese zrak in to tresenje, če seže dovolj visoko, preterga spodnji oblak, toplota od zemlje se dviga nad oblake, vodeni sopar, ki se zbira v kapljice, ne more zmerzniti in toče ni. Če si pa moremo tako razlagati streljanje, ni nemogoče isto misliti pri zvonjenju. Če visi močan in doneč zvon dovolj visoko, gotovo njegovo donenje pretresa zrak, seveda ne tako hipno in močno ko strel, a mogoče je vendar le, da z dolgotrajnim ponavljanjem zračni valovi, ki jih napravlja glas zvona, vplivajo na oblake, da se razdele in odpro pot toplini od zemlje in zračni mehurčki ne zmerznejo.

Pri majbinih zvonovih in nizkem zvoniku seveda vpliv tega tresenja ni posebno velik, če so pa zvonovi veliki in v visokem zvoniku ali še celo na visokem prostoru, potem zvonjenje gotovo tudi po zakonih fizike ni prazna stvar.

Verhu tega pa vabi zvonjenje ljudi k molitvi in molitev je potrebna in koristna v naših dneh nič manj, ko našim prednikom nekedaj. Ne imejmo brez vzroka ali iz nevednosti vsako staro navado za neumno vražo in ne mislimo, da znamo vse samo mi,

naši očetje niso pa ničesar. Skušnja, ki je učila nje, je še vedno dober učitelj tudi za nas.

Zvonika cerkve sv. Elizabete torej poznamo. Mej zvonikoma je glavni vhod v cerkev. Zahodni strani zvonikov in stena mej njima je tedaj lice cerkve ali pročelje. Visok, okrogel steber iz kamna deli vhod na dva dela. Verh stebra stoji zaščitnica ali pokroviteljica (patrona) nemškega viteškega reda, kip Device Marije v detetom Jezusom na levi roki, v desnici ima pa žeslo. Na straneh klečita angelja, ki dajeta z rokami krono nebeški kraljici. Malo nad vhodom je široko v več delov razdeljeno gotiško okno z barvanim steklom. V višini, kjer se na straneh začena streha, vidiš tu na licu na kamenitem podstavku tri kipe, predstavljajoče Kristusa in sv. ap. Petra in Pavla. To je pročelje ali lice v glavnih potezah načrtano. Lepo in veličanstveno je, spodaj mogočno, potem se pa polagoma in vedno bolj lahko dviga v višavo tja do visokih špic krasnih zvonikov. Zdi se, kaker bi zidovje z okraski samo hotelo odtergati duha in misli od zemlje in jih nesti v nebeške višave. Ničesar ni preveč, pa vsega dovolj, da gledavec z nekako zadovoljnostje opazuje zunanjo lepoto ter hrepene čaka, da se mu odpre tudi nostranjost.

Stranski steni ste zidani v lepem sorazmerju z licem, toda brez okraskov. Dve versti gotiških oken pošiljate svetlobo v nostranji prostor, spodaj pa opaziš sredi stene stranska vrata na severu in jugu. Koncem stranskih sten je zid izbočen. To je na koncu v osmerokotu zidana povprečna ladja križa. Za tem sledi kor ali prostor okoli velikega aljarja. Na severni strani kora je ono mesto, kjer je stala negdanja bolnišnica sv. Frančiška in kapelica, kamer je bilo po smerti položeno truplo sv. Elizabete. Sedaj stoji tam neko starinsko poslopje, ki pa ni več tisto, katero je dala postaviti sv. Elizabeta. Bolnišnico so razdjali Francozi v sedemletni vojski, kapelico so pa domačini l. 1787 poderli, ker je razpadala. V aljarju so našli nekaj svilnatih in koščenih ostankov, ki so bili, kaker se misli, ostanki sv. Frančiška. ¹⁾

Če pogledamo sedaj še enkrat celo zgradbo s ceste, vidimo na verhu strehe ravno tam, kjer se glavna ladja s poprečno križa, še neki manjši stolp, ki se imenuje trešni jezdec (Dachreiter). Precej nižji je, ko velika stolpa, pa zelo špičast. Napravili so ga protestanti pred kakimi 40 leti in obesili notri majhn, sre-

¹⁾ Prim : Alb. Stolz : die hl. Elisabeth, 5 Aufl. str. 317. opazka.

bern zvonček. Ozri se na celo zidanje, o kako mogočen in veličanstven vtisek napravi! Stal bi in gledal in premišljeval še dolgo to krasno cerkev, ta velikanski nagrobni spominik sv. Elizabete, pa čas hiti, gospa mežnarica se že bliža preko ceste, černo oblečena, v roki pa nese na železnem obročku nabranih polno pest ključev — znamenje, da bomo kmalu videli cerkev tudi od znotraj in počastili sv. Elizabeto na njenem grobu.

(Dalje prih.)

Življenje sv. Frančiška,

pisano od treh njegovih tovarišev, kateri so nekedaj
ž njim občevali.

P. H. R.

VIII. POGlavJE.

Kako je, slišavši evangelijske svete, precej premenil unanjo obleko in oblekel novo obleko popolnosti znotraj in zunaj.

Ko je torej blaženi Frančišek končal popraviljanje cerkve sv. Damijana, je nosil puščavniško obleko, in palico v rokah, in hodil obut in z jermenom opasan. Slišavši pa neki dan mej sv. mašo, kaj je Kristus rekel svojim učencem, ko jih je poslal pridigati, da ne smejo namreč nositi po poti ne zlata ne srebra, ne vreče ne bisage, ne kruha ne palice, niti obuvala niti dveh oblek; in ko je te besede po razlaganju duhovnika bolj jasno razumel, je napolnjen nepopisljive radosti rekel: „To je, kar želim jaz sè vsemi svojimi močmi dopolniti“.

Vse torej, kar je slišal, si je dobro v spomin vtisnil ter veselo si prizadeval zveršiti, zato se je tudi precej dvojnih reči znebil. Od takrat ni več rabil ne palice ne obuvala ne mošnje, ter si naredil jako zaničljivo in nerodno obleko. Jermenov pas je preč vergel in s konopom se opasal. Od besed nove milosti ves presunjen, ter želeč se po njih popolnoma ravnati, je začel po božjem navdihnjenju označevati evangelijsko popolnost, in pokoro javno pridigati.

Njegove besede niso bile prazne, smeha ali zaničevanja

vredne, mariveč polne kreposti svetega Duha, dno serea tako prešinjajoče, da so se poslušavci jako čudili. Kesneje je sam pripovedaval, da se je po božjem razodevenju navadil ljudi pozdravljati z besedami: „Gospod Bog naj ti da mir.“ Zato je tudi v začetku vsake pridige ljudstvo pozdravljal s temi besedami.

In zares čudno, da je k oznanjevanju tega pozdravljenja pred svojim spreobrnjenjem imel predhodnika, kateri je večkrat hodil po Asizu in tako-le pozdravljal: Mir in dobro! Mir in dobro! O tem se je za gotovo mislilo, da kaker je Janez hodil pred Kristusom, ko je pa Kristus začel pridigovati, obmolknil, tako je tudi ta (nepoznani človek), kaker drugi Janez, hodil pred blaženim Frančiškom v oznanjevanju miru, in po njegovem prihodu se ni več prikazal kaker prej.

Torej, Frančišek, božji služabnik, z duhom prerokov napolnjen, je po preroški besedi začel precej za rečenim svojim predhodnikom oznanjevati mir in zveličanje, in na njegove zveličavne besede se jih je mnogo v pravem miru združilo, kateri so prej od Kristusa razdruženi, daleč od zveličanja živeli.

Ker so pa mnogi resnico preprostega nauka in življenja blaženega Frančiška spoznali, so se nekateri možje, dve leti po njegovem spreobrnjenju začeli navduševati k pokori, ter odpovedavši se vsemu, v obleki in življenju mu nasledovati. Od njih je prvi bil brat Bernard, svetega spomina, kateri, premišljujoč blaženega Frančiška stanoovitnost in gorečnost v službi božji, kako je bil namreč on z velikim trudom popravil razdjane cerkve, in tako ostro živel, je sklenil dati vbogajme vse, kar je imel, ter se ž njim za zmirom v življenju in obleki združiti.

Nekega dne je torej šel skrivaj k božjemu služabniku, mu razodel svoj sklep, ter se ž njim dogovoril, da naj ta in ta večer k njemu pride. Blaženi Frančišek, kateri ni do zdaj imel obenega tovariša, se je Bogu zahvalil, in jako veselil, ker gospod Bernard je bil močno zgleden in čednosten človek.

Na določeni večer je torej blaženi Frančišek jako vesel prišel v njegovo hišo, ter pri njemu ostal celo tisto noč. Mej drugim mu je rekel gospod Bernard: „Ke bi bil

gdo od Boga dosti ali malo prejel in to več let obderžal, zdaj bi se pa vsega hotel znebiti, kaj bi bilo najbolje da stori?“ Blaženi Frančišek je na to odgovoril, da bi tak človek moral vse svoje Bogu, od keterega je vse prejel, poverniti. Na kar gospod Bernard: „Torej brat, vsa moja posestva, kaker mi jih je Bog dal, hočem dati vbogajme, kaker se tebi boljše zdi.“ Na kar odgovori svetnik: „Jutri zgodaj bova šla v cerkev in iz evangelijskih bukev bova spoznala, kako je Kristus svoje učence učil.“

Ko sta torej zjutraj vstala, sta z nekim drugim, Petrom po imenu, kateri je tudi želel postati brat, šla v cerkev sv. Nikolaja na tergu mesta Asiza, in ko sta noter stopila molit, in ker priprosta nista znala najti besede sv. evangelija, kako se je treba vsemu posvetnemu odreči, sta pobožno Boga prosila, da bi jima precej ko bosta vpervič evangelijske bukve odperla, svojo voljo razodel.

Po dokončani molitvi je vzel blaženi Frančišek zaperte bukve, ter kleče jih pred oltarjem odperl in kar na prvi mah je našel evangelijski svet: „Ako hočeš biti popoln, pojdi in prodaj vse, kar imaš, in daj vbogim, in imel boš zaklad v nebesih“. Blaženi Frančišek se je na to jako razveselil in se Bogu zahvalil, ko je to našel; ker je bil pa pravi častivec presvete Trojice, je hotel biti v tem vterjen po trojnem spričevanju, ter odpre bukve vdrugič in vtretjič. Ko odpre vdrugič, najde te le besede: „Nič ne nosite sabo“, ko vtretjič: „Kedor hoče za mano iti, naj zataji samega sebe i. t. d.“

Blaženi Frančišek se je torej Bogu zahvalil vsakikrat, ko je odperl bukve, ker je našel trikrat svoje naprejvzetje in to, kar je pred kratkim začel želeti, poterjeno, ter je rečenim možem, Bernardu namreč in Petru rekel: „To je življenje in vodilo naše in vsih tistih, kateri se bodo hotli nam pridružiti. Pojdita torej, in kaker sta slišala, storita“.

Odšel je torej gospod Bernard, kateri je bil zelo bogat, in ko je prodal vse, kar je imel, in dosti denarja nabral, je vsega mej vboge razdelil. Peter je tudi po mogočnosti izveršil božji svet. Ko sta torej vse mej vboge razdelila, sta se oblekla ko Frančišek, kateri je premenil puščavniško obleko, in odsihmal sta ž njim živela po obliki sv. evangelija njim od Boga naznanjeni.

Zato je tudi blaženi Frančišek v svoji oporoki rekel:
„Sam Gospod mi je razodel, da moram živeti po obliki
sv. evangelija.“

IX. POGlavJE.

Kako je bil poklican brat Siljvester in o prikazni, ki jo je
imel, preden je stopil v red.

In, kaker je bilo rečeno, ko je gospod Bernard vse
svoje vbogim dal, je blaženi Frančišek pri tem spoznal kre-
postno delovanje božje ter Gospoda v sercu slavil in hvalil.
Prišel je pa k njemu duhovnik po imenu Siljvester, od kete-
rega je bil blaženi Frančišek kupil kamenje za popravljanje
cerkve sv. Damijana. Ko je pa ta videl, kako se je po svetu
božjega služabnika denar razdal, mu reče od poželjenja
(po denarju) vnet: „Frančišek, ti mi nisi dobro plačal ka-
menje, katero si od mene kupil“. Slišavši to zaničevavec
lakomnosti, kako se je namreč ta krivično tožil, je šel h
gospodu Bernardu, segel z roko v mošnjo, kjer je bil
denar, ter krepko, polno pest denarja dal godernjajočemu
duhovniku. Segel je še v drugič in v tretjič in mu polno
pest dal, ter rekel: „Ste li plačani, gospod duhovnik?“
On mu odgovori: „Da, brat, sem popolnoma plačan“. Na
to se je z denarjem vesel domov vernil.

Pa malo dni potem je ta duhovnik razsvetljen od Boga
začel premišljevat, to, kar je blaženi Frančišek storil, ter je
sam mej sabo govoril: «Nisem li jaz revež, ker vže star
poželjujem in iščem pozemeljske reči, ta mladenič jih pa
zaničuje in merzi?»

In nasledno noč je videl v spanju velikanski križ, ke-
terega verh je segal v nebesa, spodnji del je bil v ustih
Frančiškovih, stranska dela križa sta se pa razprostirala
od ene do druge strani sveta. Ko se je duhovnik zbudil, je
za gotovo spoznal in bil terdno prepričan, da je Frančišek
pravi prijatelj in služabnik Kristusov in da red, od njega
vstanovljen, se bode po celem svetu razširil. In začel je v
strahu božjem delati pokoro v svoji hiši. Naposled, ne
dolgo potem, je stopil v novi red, v katerem je jako lepo
živel in slavno končal (svoje življenje).

Ali Frančišek, služabnik božji v družbi dveh bratov,

kaker je bilo rečeno, ni imel stanovanja, kjer bi ž njima prebival; šel je torej skupaj ž njima k neki vbožni cerkvi, po imenu sv. Marija od Procijunkule, kjer so si naredili hišico, v kateri bi mogli kakšenkrat skupaj biti.

Čez nekoliko dni po tem, je prišel k njim neki asižan. po imenu Egidij, ter jako spoštljivo in pobožno kleče služabnika božjega prosil, da bi ga v svojo družbo sprejel, In ker je služabnik božji videl, da je jako veren in pobožen, in da bo mogel od Boga velike milosti prejeti, kar se je tudi zgodilo, ga je prav rad sprejel.

Ti štirje tako združeni, so se v neizmernem veselju in radosti svetega Duha na daljši napredek tako razdelili. Blaženi Frančišek je šel z bratom Egidijem v jakinsko Marko; ona dva druga sta šla pa drugam. Mej potjo v Marko sta se nepopisljivo veselila. Sveti mož je z visokim in čistim glasom po francosko pel pobožne pesmi, blagoslavljal in poveličaval dobroto najvikšega. Tako sta se radovala, kaker bi bila našla kak velik zaklad, na evangelijski njivi «gospe vbožnosti», iz ljubezni do ketere sta velikodušno in dragovoljno ko blato zapustila vse posemeljske reči.

In svetnik je rekel bratu Egidiju: „Naš red bo podooben ribiču, kateri spusti mrežo v vodo in vlovi veliko število rib, majhine spusti v vodo, velike dene pa v koš.“ Tako je prerokoval o razširjenju reda. Sicer pa takrat služabnik božji ni prav za prav pridigal ljudstvu; vender je, hodeč po mestih in gradovih, prosil vse, naj ljubijo in naj se boje Boga, ter naj za svoje grehe delajo pokoro. Brat Egidij je pa opominjal poslušavce, da naj mu verujejo, ker jim le dobro svetuje. Poslušavci so pa govorili: «Kedo so ti, in kaj je to, kar oni govorijo?» Skoraj povsod je bila namreč takrat vgašena ljubezen do Boga in strah božji, in pot pokore je bila skoraj popolnoma nepoznana, rekli so ji celo norost. Ker toliko je nadvladala mesena poželjivost, svetno poželenje in napuh življenja, da se je zdelo, kaker da bi bil tem trem hudobijam ves svet popolnoma vdan.

Različno se je namreč mislilo o teh evangelijskih možeh; neketeri so govorili, da sta norca ali pa pijanca; zopet drugi, da taki govori niso nič ko norost. Eden izmej poslušavcev je pa rekel: „Ona sta se Bogu posvetila ali

zavolj velike popolnosti, ali sta pa gotovo znorela, ker njih življenje se zdi nesrečno, ker malo jesta, bosa hodita in nosita siromašno obleko“. Sicer pa, akoravno je neketere strah spreletaval, ko so videli njih sveto življenje, se jima vender nihče ni pridružil; žene in dekleta so celo vže od daleč pred njima bežale, misleč, da sta to dva norca. In ko sta prepotovala tisto okrajino, sta se vernila k sv. Mariji.

Malo po tem so prišli k njim trije asižani, namreč: Sabatin, Morik in Janez od kapele prosit blaženega Frančiška, da jih sprejme v red, kar je tudi pohlevno in ljubeznivo storil. Keder so pa šli po mestih vbogajme prosit jim ni skoraj nihče nič dajal, mariveč so jih zmerjali, rekoč da so drugim svoje zapustili, da bi od ptujega živeli; zato so tudi lakoto terpeli. Tudi očetje, matere in žlahta jih je preganjala, drugi meščani so jih pa zasramovali ko norce, ker v tistem času ni nihče tega svojega drugim dajal, da bi potem hodil prosit vbogajne od hiše do hiše.

Škof asiški pa, h kateremu se je služabnik božji hodil pogostoma posvetovat, ga je ljubeznivo sprejel in mu rekel: „Vaše življenje se mi zdi terdo in ojstro, namreč ne imeti nič lastnega na tem svetu“. Na to odgovori svetnik: „Gospod, ke bi mi imeli kaj lastnega, bi morali imeti orožje, da bi se branili, ker zaradi tega nastanejo prepiri in pravde, iz česer sledi, da se ljubezen do Boga in do bližnjega vsakoverstno žali; zato tudi nočemo na tem svetu nič svojega imeti“.

Škofu je jako dopadel odgovor božjega služabnika, kateri je tako zaničeval vse minljivo in posebno denar, da je v vseh vodilih jako priporočal vboštvo, in vsim bratom zažugal, naj se varujejo denarja. Sestavil je namreč več vodil za poskušnjo, prej ko je naredil tisto, katero je bratom naposled zapustil. Zato je v enem od tistih o zaničevanju denarja rekel: „Varujmo se mi, kateri smo vsako reč zaničevali, da za tako malo stvar (denar) ne zgubimo nebeškega kraljestva; in ako bi kje našli denar, ne brigajmo se zanj več ko za prah, keterega z nogami teptamo“.

Spomini na moje romanje v Sv. Deželo.

(P. E. P.)

3. V Kairi.

(Konec.)

Okoli ene ure smo se vernili domov, prišli smo nazaj v vasi Mitrahen in Bedrašin in zopet so nas nadlegovali nele za plačo, ketera jim je bila zopet premajhina, mariveč cela vas je hotela imeti tudi še bakšiš. Tekli so za nami do Nila ter postali tukaj še le prav posebno silni, tem bolj, ker ni bilo takoj ladije pri rokah, ketera nas je slednjič prepeljala na drugo stran Nila in rešila zopernih beračev. Na ladiji so bili sami Arabci, malo prikupljivih obrazov. Kaj če nas popeljejo dalje, kaker treba, tja dolu v srednjo Afriko? Prav lahko bi bili to storili, nihče bi se ne bil mogel braviti. Toda moj pomislek je bil prazen, ravno so nas pripeljali na drugo stran. Tako rekoč pred nosom smo imeli kopališče Heluan, do keterega — sem mislil — vtegne biti deset minut; toda korakali smo dobro uro, preden smo prišli do zaželenega cilja. V Heluanu smo pogledali sirotišnico, katero vodijo očetje presv. serca Jezusovega. Posebno lepa je tukaj cerkev z lesenim silno okusno olepšanim stropom. V samostanu smo dobili nekega nemškega duhovnika, ki se že več let tukaj zdravi. Heluan je posebno zdrav kraj za jetične. Precej pozno zvečer smo prišli domov in tako srečno sklenili dan, ki je bil eden izmej naj lepših našega potovanja.

Dne 30. januarija zjutraj smo se odpeljali se železnico mimo vasi El Hube v Matarije, kjer je stalo nekedaj starodavno mesto On, svetopisemski Heliopolis. Naj poprej smo šli pogledat starodavno divje figovo drevo, o katerem pripoveduje sporočilo, da je pod njim počivala sv. Družina. Poleg drevesa, keterega varujejo o. o. jezuitje, imajo ti prekrasno letovišče in ravnokar zidajo tukaj tudi cerkev. Do sedaj je bila tukaj le kapelica, v kateri je prav lepa slika sv. Družine, ki spominja na dogodek, ki ga stavi staro sporočilo pod to drevo. Potem smo šli pogledat stari obelisk, ki je stal na tistem mestu, kaker sedaj, že v času egiptovskega Jožefa. Mesto On ali Heliopolis je še starejše, kaker mesto Memfis. Letos je dobila neka laška družba dovoljenje, da

sme tukaj iskati starin in nadejati se je, da izkopljejo mnogo dragocenosti. Tukaj je stal v starih časih imeniten soncu posvečen tempelj, keterega je Gerk Strabon natančno popisal. Tudi visoke šole mesta Heliopolja so v starih časih tako slovele, da so se na njih šolali celo Gerki, tako n. pr., kakor isti Strabon terdi, Platon. — Leta 320. pr. Kr. je Ptolomej Lagi odpeljal iz Palestine 100.000 judov, kateri so se tukaj naselili in leta 150 pred Kr. blizu tega mesta sezidali tempelj, kateri se je glede lepote celo z jeruzalemskim kosal. Toda tudi tukaj razun obeliska ni prav nič ohranjenega.

Nazaj grede od obeliska nas dohiti majhina silno živa koptovska deklica, ki nas skakaje in z rokami mahaje prosi bakšiš. Nohte je imela rumenkasto erdeče pobarvane, na rokah in obrazu pa je imela čudne okraske črne barve. Prosila in gledala je tako milo, smehljala se vselej, keder je izgovorila besedo „bakšiš“, tako zaupljivo, da se je morala tudi najterdoserčnišemu prikupiti.

Železnica, nas kmalu zopet pripelje v središče lepe Kaire. Ker imamo dopoldne še nekaj časa, gremo pogledat še glavni terg kairski Ezbekie s prekrasnim botaničnim vertom istega imena. Tukaj vidiš vsakoverstne rastline, ne v cvetličnjakih, mariveč na prostem. Zapazil sem tudi več severnih in naših rastlin in dreves, ki tukaj nekako samevajo; morda se jim toži po planinah in dolinah in najberž jim slabo de prah in vročina južnega mesta? — Prijetno mora biti tukaj zlasti po leti zvečer, ko se tu hladi in od dnevne vročine odpočiva trudno ljudstvo.

Popoldne smo pogledali vert Gize, poleg keterega je cela versta krasnih palač. V vertu je pa velik zverinjak podoben dunajskemu.

Dne 31. januarija zjutraj smo se peljali po Ezbekijskem tergu, potem pa po silno dolgi cesti do terga Rumili, na katerem stoji lepa Hasanova mošeja, ki je pa nismo ogledali. Šli smo mariveč naravnost na citadelo, na grad, ki je kakor Aleksandrijska terdnjava podoben ljubljanskemu gradu. Šli smo mimo mnogih egipčanskih in angleških vojašnic in prišli na verh, kjer stoji prelepa alabastrova mošeja s prostornim dvoriščem in lepimi stebri. Lepa, res lepa je ta mošeja, ogernjena v bel marmor. Sezidana je po načertu drugih mošej. Akoravno je pa še dokaj nova, kaže vender, da tudi na njej že gloje zob časa, čaka jo berž ko ne osoda drugih mohamedanskih stavb — razpad. Bogati, verni mohamedanci kaj radi zidajo mošeje, ne skerbe pa zato, da bi se

vzderžale in popravljale, zato polagoma razpadejo. Videl sem na svojem potovanju mnogo mošej, ketere bi skerbnejša vlada gotovo dala zapreti, ker je nevarnost velika, da se ne razsujejo. Mošeja sama je preprežena s preprogami. Ko smo vstopili, smo si morali natekniti opanke, ketere imajo vedno pri vratih pripravljene.

Čast mohamedancem, ki visoko cenijo svoje mošeje in sicer tako, da bi se jih nihče ne derznil onesnažiti! Kako ostudno je nasprotno pri nas, ko moramo večkrat — celo na božjih potih opazovati z napisi in podpisi počečkano zidovje, klopi obrezane in tla popljuvana. In vender, kaj so turške mošeje v primeri z našimi cerkvami, ki so prave hiše božje, — in hišam božjim pristuje svetost!

Izpred mošeje sem občudoval razsežnost Kaire in prepričal me je razgled do celega, da zasluži Kaira priimek ponosna.

Ko smo se navžili krasnega pogleda, smo se odpeljali z vozom h grobom kalifov. Ker mora voz tjakaj po globokem pesku, se kaj rado zgodi, da se konji vtrudijo in da voz obtiči v pesku; tako se je zgodilo tudi nam. Morali smo izstopiti in peš mahati naprej, do grobov. Ti grobi kalifov so majhine umetno sezidane mošeje, ki pa bodo v ne davnem času razpadle. Ne daleč od teh grobov, že zopet bolj v mestu, so lepi grobi egiptovskih kraljev namestnikov.

Nazaj grede proti domu smo ogledali še znamenito mošejo „Gama-El-Azhar“, ki je ob jednem prvo mohamedansko vseučilišče. Plačati smo morali vstopnino in natekniti si opanke. Dolge verste stebrov dele to mošejo v več ladij in hodnikov. Okoli stebrov pa sede prav po domače na tleh veči in manji učenci, sredi mej njimi pa učenik. Skupine so različne, tu jih sedi več skupaj, tam manj. Vsi pa glasno odgovarjajo, glasno bero. Prava črna šola je to! Mej temi skupinami učencev pa se prav med podukom gnetejo ptujci, ki radovedno ogledujejo učence in učenike, ti pa nje. Pazljivosti pač ne more biti veliko, zlasti, ako premislimo, da se zbira tukaj do 10.000 učencev. Neketeri se uče pisati in brati, drugi računati; glavni namen tega mohamedanskega vseučilišča pa je, učiti se njih sv. pisma, korana, in ga razumeti. Ko mine poduk, poljubijo učenci učeniku roko, potem pa se v razvedrilo sprehajajo mimo še učečih se skupin. Večina učencev tudi tukaj stanuje, nimajo pa izbi, mariveč kar pripresto si raztegne mladenič svoje preproge in na njih brez postelje prav sladko zaspí. Zjutraj in vselej, keder mu veleba mohamedanska vera, se gre k

vodnjaku vmivat in v mošeji zavžije tudi priprosto vbožno hrano. Jako nepopolna je ta šola, vendar je ob jednom tudi mošeja, po naše torej cerkev, in ves poduk je verski poduk. S kolikim zatajevanjem je združen ta poduk! Zato so pa mohamedanci tako terdni v svoji veri in naj večja sramota je pri njih, ako kedo nima vere.

Za deklice mohamedanci nimajo šol, ker pravi jutrovski pregovor: „Učiti žensko pisati se pravi, napajati kačo sè strupom“.

Novejši in izobraženi mohamedanci so glede tega seveda nekoliko milejši in kaj radi pošiljajo svoje hčere celo v redovne katoliške šole.

Popoldne je bila v frančiškanski cerkvi v Izmailiji napovedana imenitna francoska poroka. Vsa cerkev je bila v preprogah in cvetlicah, paljme so bile postavljene do ceste; v cerkvi je bilo vse polno gospode in še drugo jutro je bila cerkev polna najfiniših dišav. Odlična gospoda je morala biti tukaj zbrana, toda obnašala se je bolj tako, kakor v kaki koncertni dvorani, ne pa kakor se spodobi v hiši božji. Na koru so godli in peli operni pevci krasno, toda tako gledališko, da je bilo malo primerno resnemu trenutku, ko se imata v zakramentu sv. zakona mož in žena neločljivo združiti. Nagovor je bral francoski pater z veliko vnemo in z mnogimi pokloni gospodični nevesti in gospodu ženinu. —

Protí večeru smo obiskali še misijonarsko hišo za srednjo Afriko. Ti misijonarji imajo svojo glavno hišo v Veroni; v Kairi in v Heluanu pa svoje samostane, zato, da se polagoma privadijo vročini. To so misijonarji, ki delujejo v krajih, kjer se je ko misijonar naš rojak Abuna Soliman—Knablehar — tolikanj odlikoval. Videli smo podobo tega velikega moža v sprejemni sobi samostana. Pripovedovali so nam patri, kako težaven je ta misijon in koliko misijonarjev je pokopanih ob Nilu, kjer so morali podleči nevgodnemu podnebjju in silni vročini. V novejšem času se je vsled drevesnih nasadov vsaj toliko spremenilo, da je misijon — akoravno silno težaven — vendar le mogoč. Ker je bila že noč, hiše in cerkve nismo mogli ogledati.

V nedeljo prvega februarija sem maševal in slovensko pridigal v Izmailiji, ali akoravno je v Kairi blizu 2000 slovenk, jih je bilo komaj 50 pri pridigi. Po maši sem šel pogledat še kraljevo palačo, pred katero so se vežbali črni vojaki; tudi godba je igrala, toda slabo.

Ko pridem domov v samostan, smo se začeli odpravljati za odhod. Težko mi je bilo zapustiti veliko mesto, v katerem sem videl toliko novega, pa moralo je biti. Že sedimo v vlaku, ki nas ima odpeljati v Port Said, še enkrat se prav preserčno poslovimo od nepozabljivega nam p. Luka, katerega imamo za toliko zahvaliti. Z Bogom, bratska duša! — Polagoma so nam zginili tudi visoki minareti izpred oči, dolgo pa so se še videle, kakor mogočni hribi, piramide.

Sv. Tomaž, Anton in Ludovik

japonski marterniki, najmlajši svetniki tretjeredniki.

P. A. F.

1. Sv. Tomaž.

Na Japonskem je bilo 5. svečana leta 1597 za sveto vero križanih 26 marternikov, 6 frančiškanov, 17 tretjerednikov in 3 iz Jezusove družbe. Mej njimi moramo najbolj občudovati tri, še prav mlade tretjerednike, po 12 in 13 let stare dečke, ki se niso bali vmreti strašne smerti na križu. Ti trije sveti dečki so Tomaž, Anton in Ludovik. Njihovo pobožno življenje in sveto smert bomo kratko popisali v spodbudo mladini, tretjerednikom in bogoljubnim bravcem sploh.

Sv. Tomaž Duisko*) je bil sin vbogih, pa pobožnih starišev. Njegov oče Mihael Kosáki (Cosaqui) je tudi vmerl za sveto vero. Tomaž, še ne 12 let star, je šel služiti v frančiškanski samostan v mestu Meáko, kjer je pomagal v cerkvi. Patri so ga radi imeli, ker se je lepo in modro obnašal, rad slušal in odkritoserčen bil. Tudi v tretji red so ga sprejeli. Naučili so ga streči pri sveti maši, brati, pisati in kerščanski nauk, da bi mogel tudi sam druge učiti ob svojem času. Imel je dober spomin in večo razumnost kakor dečki njegovih let. Kar je slišal ali bral iz življenja svetnikov, si je vse dobro zapomnil in ob priložnosti je pripo-

*) Duisko pomeni to, kar pri nas hlapec.

vedoval svojim tovarišem in drugim, ki so hodili v samostan. Ko so prestavili patra Marcela iz Meáka v zelo oddaljeno mesto Usáka, so mu izročili mladega Tomaža, da bi mu stregel pri sveti maši. Zdaj je živel daleč od svojih starišev, kar je težko dečkom te starosti; ali njemu ni bil dolg čas, ker je iz ljubezni do Boga zapustil svoje rojstno mesto in stariše. V novem samostanu je še dalje stregel pri sveti maši, pomagal v cerkvi in samostanu, gobave obiskaval in jim stregel, koliker je mogel. Z vbogimi je bil vsmiljen, učil jih je kerščanski nauk, kako se je treba spovedovati in druge pobožnosti. Sam je bil priden pri svojih opravilih; veliko je molil in ostro živel; dasiravno je bil še zelo mlad, se je vendar že bičal. Njegovo vedenje je že razodevalo njegove lepe in velike čednosti.

Ko je zvedel žalostno novico sè svojega rojstnega kraja, da bodo vjeli in križali vse, ki oznanjujejo sveto vero, se je razveselil, ker je upal, da bodo tudi njega. Kar je želel, se je kmalu zgodilo. S patri in drugimi so tudi njega prijeli in peljali v mesto Meáko, v ječo. V ti ječi so bili zaperti pater Peter Kerstnik, predstojnik vseh frančiškanov na Japonskem, in drugi njegovi duhovni bratje. Od tod so jih peljali na sedmih vozovih skozi več mest v Nangásaki. Odrezali so jim levo uho, da bi jih na tem dolgem in težavnem potu po zimi še bolj sramotili. Ko je odrezal rabelj levo uho Tomažu, mu je rekel z ne otroško serčnostjo: „Dobro se napij kerščanske kervi, in ako je hočeš še več, odreži mi še desno uho.“ Celo pot se je serčnega kazal, ves čas je pobožno izgovarjal presveto ime Jezus. Nekaj dni pred smertjo je pisal svoji materi sledeče pismo.

Preljuba mati!

Z milostjo našega Gospoda Vam pišem to le pismo. Obsojen sem na smert, da bom v Nangásaki s patri in drugimi križan; vseh nas je 26. Zavoljo mojega očeta Mihaéla in mene ne bodite žalostni; zakaj upava, da bova kmalu v raju. Ako ne bi imeli patra pri smerti, kateremu bi se spovedali, obujajte kesanje čez svoje grehe, in prav pobožno premišlujte velike mílosti, ketere ste prejeli od Boga. Na tem svetu vse kmalu mine, in ke bi postala tudi

vboga beračica, skerbite, da ne bote za tega voljo zgubila nebeške slave. Iz ljubezni do Boga poterpežljivo prenašajte vsako nadlogo in vse, kar Vam bodo hudega storili hudobni ljudje. Dobro glejte, da ne bota prišla v roke nevernikov moja brata Mansvet in Filip. Vas vse priporočam Bogu in Vas prosim, da me tudi Vi priporočite najsvetejšemu Bogu. Še enkrat Vas opomnim, da pogosto obujajte kesanje čez svoje grehe; zakaj večkrat sem slišal patre, ki so pravili, da se je Adam zveličal, ker se je kesal svojih grehov. In ke bi imeli še toliko grehov, bote opravičeni (rešeni večnega pogubljenja), ako jih obžalujete, keder ne bi mogli dobiti patra, da bi Vas spovedal. Bog naj Vam pomaga. —

Sedmega so na 23. križ sè železnimi verigami privezali za noge, roke in vrat. Zadnje trenutke je na križu še bolj pobožno izgovarjal presveti imeni Jezus in Marija, dokler mu ni rabelj prebodel serca z dvema sulicama.

Na križu za sveto vero je končal svoje kratko življenje, 12 let star. Njegova nedolžna kri je glasno spričevala, da je naša vera prava in da so zapovedi božje gotova pot do zveličanja. (Konec prih.)

Pregled misijonov reda manjših bratov

ob času vesoljnega kapiteljna 30. majnika 1903.

Naš red ima misijone v vseh delih sveta, vseh vkup 67.

V **Afriki** 4, in sicer v Gorenjem Egiptu, v Mozambiki, v Maroku in v Tripolju.

V **Gorenjem Egiptu** je osem misijonskih hiš in osem cerkev ali kapelic, mašnikov 13, lajikov ali oblatov (tretjerednikov) 5.

V **Mozambiki** ste dve hiši in 2 cerkvi (kapeli) mašniki 3 in 1 lajik.

V **Maroku** je apostoljska prefektura, 8 hiš, 15 cerkev ali kapelic, 28 mašnikov, 1 klerik, 30 lajikov ali oblatov.

V **Tripolju** tudi apostoljska prefektura, 6 hiš, 8 cerkev ali kapelic, 8 mašnikov, 11 lajikov ali oblatov.

V **Južni Ameriki** ima naš red 26 misijonov, in sicer v **Ekvadorski republiki** 3, v **Argentinski** 5, v **Bolivijanski** 5, v **Brazilijanski** 3, v **Čilenski** 3, v

Peruvijanski 7. Vsi ti misijoni imajo vkupaj 41 hiš, 99 cerkev in kapelic, mašnikov 501, klerikov 141, lajikov in terciarjev 222, novicev 63, vseh vkup je 927.

V **Severni Ameriki** imamo 14 misijonov in sicer 4 misijonske provincije, 1 misijonsko kustodijo, 3 posamezne misijonske samostane in 7 kolegijev.

V **Kanadi** je misijonska provincija, ki ima 3 hiše (samostane), 36 mašnikov, 47 klerikov, 34 lajikov ali terciarjev, vseh vkup 117.

Na **Kubi** sta dva samostana, ki imata skupaj 13 mašnikov in 18 lajikov ali terciarjev.

V **Mehiki** je 7 kolegijev in en samostan; vsi vkup imajo 52 mašnikov, 10 klerikov, 20 lajikov ali terciarjev, vkup 82 oseb.

V **Zedinjenih državah** so tri provincije (okrajine) in ena kustodija, ki so bile navedene ko poslednje 12. okrožja na str. 301. Vse skupaj imajo 89 hiš, 384 mašnikov, 143 klerikov, 326 lajikov in terciarjev, 40 novicev.

V **Aziji** imamo 11 misijonov in sicer v Kitajskem cesarstvu 9 apostoljskih vikarijatov, na Turskem eno apostoljsko prefekturo in eno misijonsko kustodijo.

Apostoljski vikarijati na **Kitajskem** so v deželah: Šansi 2, Šan-tong 2, Šen-si 1, Hu-nan 1, Hu-pé 3. V vseh skupaj je mašnikov 139, kleriki 3, lajikov in terciarjev 16. Apostoljska prefektura je na **Rodu**, pa ima vsega vkup le dva mašnika in tri lajike (ali terciarje). Misijonska kustodija je **Sveta dežela**; število redovnikov glej v pregledu okrajin na strani 297.

V **Avstraliji** ima naš red en sam misijon; oskerbuje ga 11 mašnikov.

V **Evropi** ima 11 misijonov in sicer 7 misijonskih provincij, 2 kolegija in 2 druga misijona.

Provincije so: angleška, irska, holandska hercegovinska, provincija sv. Jakoba in sv. Gregorija. Ali poslednja se menda po zmoti tukaj šteje. Provincija sv. Gregorija je namreč na **Filipinskih otokih**, ki niso v Evropi, temuč v Aziji. Nekedaj so bili ti otoki sicer pod evropsko, namreč špansko oblastjo; ali zdaj niso več, temuč pod oblastjo Zedinjenih držav severne Amerike. Pač pa je na Španskem komposteljska provincija

sv. Jakoba. Število udov vseh teh provincij glej v pregledu v prejšnjem zvezku.

Na Š p a n s k e m sta tudi 2 kolegija, Agilera in Čipiona, ki imata skupaj 63 mašnikov, 36 klerikov, 60 lajikov ali oblatov (tretjerednikov) in 10 novicev.

Naposled sta omeniti misijona v Aljbaniji in v Carjem gradu. V Aljbaniji je 50 mašnikov, 16 klerikov, 11 lajikov ali terciarjev, 6 novicev; v Carjem gradu je 23 mašnikov, 1 klerik in 7 lajikov.

V vseh misijonih našega reda skupaj je 2643 mašnikov 667 klerikov, 1434 lajikov in terciarjev, 191 novicev, vseh vkup torej **4935** oseb.

Koliker bo v naši moči, bomo skušali v prihodnje, kaj natančnišega prinašati o posameznih iz mej teh raznih misijonov.

Drobtinice.

Serce Marijino.

Skrinja zaveze je predpodoba presvetega serca Marijinega, ker kaker je bila ona iz nestrohljivega lesa, tako je bilo tudi brezgrešno serce Marijino prosto vsacega poškodovanja; kaker je bila ona od zunaj in od znotraj vsa sè zlatom pokrita, tako je bilo serce „Matere lepe ljubezni“ popolnoma ljubezni do Boga in do nas napolnjeno; kaker je skrinja zaveze hranila tabli zapovedi božjih, tako je imelo serce Marijino se zlatimi čerkami od sv. Duha v sebi zapisane vse zapovedi, ketere je Odrešenik na ta svet prinesel; kaker je imela skrinja zaveze nekaj mane, od Boga v hrano svojega ljudstva iz nebes poslane, tako je tudi Jezusova Mati v sercu, kaker sladko in dragocenjeno mano, hranila vse skrivnosti, ketere je njen božji Sin za nas storil na zemlji, ob enem tudi besede življenja in nebeške resnice, ketere nam je iz nebes prinesel. Sv. Bonaventura. (In Luc. 2).

P. H. R.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo: častita sestra Mr. Kupertina, rojena Marija Fabjan, šolska sestra iz III. reda sv. Frančiška, vmerla 2. oktobra t. l. v Mariboru; rajni udje III. reda skupščine goriške: Frančiška (Elizabeta) Koruza iz Gorice, Marija (Elizabeta) Pisk iz Pečin, Katarina (Elizabeta) Živič iz Vertojbe, Marija (Elizabeta) Rusjan iz Bilj, Ana (Terezija) Bitežnik iz Gorice, Ana (Alojizija) Čusej iz Podgore, Neža (Julijana) Kobal iz Šent - Viške gore; podružnice vipavske: Marija (s. Ana) Wolf, Ivana (s. Lucija) Repič, Ivana (s. Klara) Trošt, Simon (br. Frančišek Salezij) Ječič, Jožefa (s. Marija) Ambrožič; idrijske: Ivana Rudolf, Marija Čuk.

Nadalje se priporočajo v pobožno molitev: neki vodnik in vsa skupščina III. reda, da bi zavladal mej njimi pravi duh sv. Frančiška, ponižnost in pokorščina; neka silno hudo bolna oseba, da bi ji ljubi Bog na priprošnjo Matere Božje, sv. Jožefa in sv. Antona vsaj nekoliko olajšal neizrečeno terpljenje; neki dijak za milost pravega spoznanja; da bi ljubi Bog obvaroval nedolžnost proti zapeljevanju; iz škocijanske fare edini sin svojega očeta že več časa na pameti bolan; neka oseba, ki terpi strašno hude bolečine v želodcu že več ko eno leto in prosi, da bi ji mili Jezus podelil zdravje, če je njegova sveta volja, in da bi opravila prav dobro dolgo spoved; neka oseba za pravo spoznanje in stanovitnost.

Zahvalo za vslišano molitev

naznanjajo: neki duhovnik goriške nadškofije za dobljeno zdravje; A. K. od M. D. v Polju, da je na priprošnjo sv. Antona našel neko zgubljeno reč; fr. P. V., da je bil vslišan v posebno važni zadevi na priprošnjo Matere božje, sv. Frančiška in sv. Antona Padovanskega.

večina, tisti *l* ko *w*, tako kaker jaz. Da pa možje tega niso delali morebiti le meni na ljubo, o tem sem se imel priložnost prepričati popolnoma. Ko je ta ali oni vzel v roke kaj, bodi si natisnjenega ali pa le pisanega, berž se je vzdignil na hodulje ter začel špičiti kaker kak vbogi učenček v šoli, ali kako bralo ali bralna mašina, ki sicer še ni iznajdena, pa po mnogih naših slovenskih bralcih že moremo vedeti, kako bo brala, keder bo. Nekedaj smo mislili, da, kaker izobražen človek svoj jezik govori, tako ga ima tudi brati, in drugod po svetu so še zdaj tega prepričanja; pri nas je pa seveda nasprotno prav: kaker bi mašina brala, tako naj izobražen človek govori. K sreči se do zdaj vendar večinoma še ne godi tako, vsaj v zasebnem občevanju ne, in po moji misli je prava knjižna izreka naše slovenščine prav ta, ki se sliši v neprisiljenem govorjenju izobraženih Slovencev v zasebnem občevanju. Ta izreka nam je tudi tako natorna, da so se je držali in se je drža do današnjega dne tudi tisti, ki so dopuščali tujcem ali celo domačim priporočali in še priporočajo nemški *l*. Da za zdaj ne govorim o gospodih, ki še žive, omenim le Meteljka (cf. Plet. slov. „meteljati“, „meteljka“), Potočnika in Levstika, ki mi jih ko svoje nasproti stavi dr. Ilešič. Jaz sem te tri gospode poznal in tudi v dotiko prišel z njimi, koliker toliko, in vsi so govorili, kaker se na Kranjskem sploh govori. O poslednjem se mi je celo zdelo, da malo preveč po domače zavija; seveda sem ga slišal ob času, ko v Ljubljani eljahje še ni bilo moderno. Če se je vnel Levstik pozneje za „l-ovo čistobo“, je bila pač zmeta, tista, ki se je prijela tudi drugih, da je namreč taka izreka „slovanska“. Koliko časa, je ostal v tej zmoti, ne vem; vendar sem do dobrega prepričan, da bi zdaj, ke bi še živel, Levstik ne bil na strani mojih nasprotnikov.

Sicer pa meni prav za prav ni dosti za to, na kateri strani je ta ali oni stari slovniciar, meni je le zato, na kateri strani je resnica in pravica. Jaz sem navajal besede raznih slovniciarjev, koliker se spominjam, le, ker sem hotel zaverniti nesramne laži tistega članka v „Slovenki“, ki je g. dr. Ilešiču tudi še v spisu, ki ga tu pretresamo, „lep“. Obžalujem vnovič to besedo. Če je z lažmi kako reč dokazovati in priporočati *l e p o*, potlej ne vem, kaj je gerdo in gnjusno. In če misli g. doktor, da tako priporočanje njegovi strani koristi in je zato *l e p o*, bi se vtegnil morda vendar le motiti. Moje „neprestano pogrevanje“ njegove prenačljene hvale pa ni imelo zadevati tolikanj njega, koliker tisti članek sam, in tisti članek, mislim, da je vendar pošteno zaslužil, da ga neprestano obsojamo bodi si z ironičnim „lep“ ali pa z resnobnim „gerd in gnjusen“. Ne vem, kako se je dr. Ilešič le za trenotek mogel vneti za tak članek, če tudi laži ni opazil, ko vendar piše, da „v a ž n o s t i z g o d o v i n s k i m d o k a z i l o m n e d a j e n a š a s t r a n“, „lepi članek“ pa prinaša le „zgodovinska dokazila“, in kakšna! Celo „očeta Pohlina“ je lepi članek postavil borivcem za „l-ovo čistost“ na čelo in „to avtoriteto“ dr. Ilešič nekako hudomušno zdaj meni prepušča. Meni v resnici oče Pohlina ni avtoriteta ne v ti in v nobeni drugi reči, pač pa mi je zgodovinska priča, prav tako dobra kaker Vodnik ali Kopitar ali kedor si bodi drugi. Avtoritet sploh jaz v tej reči nič ne potrebujem, znam sam nekoliko misliti; potrebujem le prič, da vem, kako so

govorili Sloveni nekedaj, ko mene ni bilo, in kako govore sedaj po takih krajih, kamer jih ne morem iti poslušat sam. Iz tega sklepam, kaj je slovensko in kaj ni slovensko, kaj je zgodovinski razvitek domače kali in kaj je korupcija vsled tujega vpliva.

Perva moja priča je seveda Trubar, priča tolikanj boljša, koliker menj je bil mož jezikoslovno izobražen. In ta priča torej veli „das L zu Zeiten grob auf Ungarisch oder Bisyakisch, ta L zhaši debelu po Befiashku ifrezhi.“ Temu nasproti pa pravi dr. Plešič: „V 16. stoletju se je po Slovenskem za pisani *l* govoril glas, ki se je brez dvoma le malo razlikoval od „čistega“ *l*; „po debelo“, „crasse“ ga izreči, to še vendar ni angleški *w*; protestantje bi ga sicer težko da pisali z *l*, vsaj jezikovno nenaobraženi Trubar ne“.

Dovolite mi dvoje vprašanje! Pervo: kedo je rekel, da je *l* „po debelo“, „crasse“ izreči že angleški *w*? Jaz tega nigdar nisem rekel. Drugo: Od kod veste, g. doktor, da se je glas, ki se je v 16. stol. govoril za pisani *l* le malo razlikoval od „čistega“ *l*? Ke bi bilo to res, Trubar razlike ne bi bil opazil, in ne bi je povdarjal. Razlikujejo se malo mnogi slovenski glasovi od enako pisanih nemških, slovenski *k, t, p, g, d, b* so različni od nemških, *k, t, p, g, d, b*. Prim. Sievers, Grundzüge der Phonetik 3. Aufl. pg. 138. Trubar te male razlike, ki je pa semtertja zadosti znatna, ni čutil in nič ne ve o nji. Veča je razlika mej *s* in *z, š* in *ž*; Trubar tudi o nji ne ve ničesar! Ali je bila torej majhina razlika, ki jo topouhi Trubar tolikanj povdarja? Razlika mej nemškim *l* in slov. debelim *l* je morala biti na vsak način večja od razlike mej nemškim *l* in slovenskim topljenim *l*, o kateri Trubar tudi ničesar ne ve. Kakšen pa je bil vendar slov. debeli *l*? Trubar nam dopoveduje, da prav tak, kakeršen je bil bizjaški ali mažarski.

Bizjaki, t. j. hervaški kajkavci, so torej tisti čas tudi še imeli debeli *l* in sicer tako očiten in znan, da se je Trubar nanj sklical, da dopove, kakšen je kranjski debeli *l*. Tudi mažarščina je imela tedaj debeli *l* in v narečjih ga ima najberž še zdaj; vsaj pred kakimi 30 leti sem ga sam slišal iz ust preprostega Mažarja. Od kod ga je imela mažarščina? Ker ga ž njo najbliže soroden jezik, finski, nima, smemo sklepati, da ga je imela mažarščina iz stare slovenščine, od koder ima lepo število besed še do današnjega dne. Ponavljam: Kakšen je bil torej debeli *l*? Brez dvojbe tak, kakeršen še zdaj na Bolgarskem, na Poljskem, na Ruskem, sploh po odlični večini slavenstva, labio-velarna liquida. Ali se pa ta *l* od nemškega *l* le malo razlikuje? Ta *l* se od nemškega toliko razlikuje, da nobeden ruski ali poljski slovničar ne svetuje tujcu nemški *l* govoriti namestu njega, pač pa svetujejo angleški *w*. In če kaka dama, ketere foter je bulj auz Berlin, že t. j. nemški *l* govori namestu *l*, jo s tem Rusi oponašajo in zasmehujejo prav tako, kaker Nemci Francoza, ki izgovarja *k* namestu *h* ali *ch*. Angleškemu *w* pa se je *l* v 16. stol. po večini našega jezikovnega obsega zlasti na koncu in pred soglasniki zelo bližal, to je bila kapljica *l* potopljena v dveh ali treh kapljah *w*; v naslednjem stol. je izpuhtela tudi tista edina kapljica, ostal je za stari *l* čisti bilabialjni *w*. Ravno tako se je zgodilo v serbohervaščini in maloruščini in tam je to prav in lepo, tam govore tako kralji to kuezji; pri nas pa naj slovenski učitelji in profesorji v blato teptajo to izreko? Zakličimo jim na glas: Non licet!
(Dalje prih.)